

tados del estudio de Signorotto no son substancialmente diferentes a los de otros historiadores de su generación, ni a los hallados por los profesores Antonio Álvarez-Ossorio y Luís Antonio Ribot tras analizar el Estado de Milán y Sicilia en la segunda mitad del siglo XVII. No es éste, por lo tanto, un libro

que depare grandes sorpresas a sus lectores, pero sí una obra coherente e imprescindible para comprender cómo se administraban los dominios de la Monarquía católica.

Silvia Amor López

Universitat Autònoma de Barcelona

FLORENSA I SOLER, Núria; GÜELL, Manel (2005)
*«Pro Deo, Pro Regi, Et Pro Patria». La revolució catalana
 i la campanya militar de 1640 a les terres de Tarragona.*
 Barcelona: Òmnium Cultural, 329 p.

L'obra que ens ocupa va ésser guanyadora del Premi Francesc Carreras i Candi de l'any 2000, i només per aquest fet ja mereix un comentari. Els seus autors, Núria Florensa i Manel Güell, dos reconeguts especialistes en la història militar catalana de l'època moderna, encara que, personalment, ens agrada molt més parlar d'història de la guerra que no pas d'història militar, han trigat sis anys a pensar, investigar i redactar aquest magnífic llibre. Doncs bé, s'ha trigat gairebé el mateix a publicar-lo i ho han fet dues persones que, segons paraules seves, només han estat animades pel més estricte voluntarisme i la militància cultural, sense ajudes de cap tipus (realment, l'única satisfacció, a més a més del plaer de treballar als arxius, que no tothom té, és la publicació d'un llibre, del seu llibre). Una obra, doncs, atípica per diversos motius: perquè és fruit, com hem dit, de la passió per la història, per fer història; perquè és fruit de la cooperació, realitat no gaire habitual en un món tan individualista com el nostre, i perquè la seva temàtica (ells mateixos qualifiquen la història militar com una autèntica «Ventafocs») no és de les més reconegudes pel públic i per la resta dels especialistes. En tot cas, aquesta seria la situació el 1995, quan varen iniciar la investigació que ara tenim el plaer d'analitzar, però no creiem que sigui, ara per ara, la situació d'aquesta temàtica: només cal atendre l'èxit dels llibres de J. M. Torres i Ribé sobre els setges de Barcelona (1697-

1714) i la repressió borbònica durant i després de la Guerra de Successió, o la magna *Història Militar de Catalunya* de Xavier Hernández. Amb llibres com el que ressenyem, i uns altres dels mateixos autors, ara mateix la història de la guerra a Catalunya gaudeix de bona salut.

Sobretot cal dir que ens trobem davant d'una obra molt informativa, que els seus autors han llegit o rellegit moltes fonts i que aquestes han estat contrastades amb material d'arxiu força important, si bé encara falta molt més material per analitzar, no tant del dipositat a la Biblioteca Nacional de Madrid, que Manel Güell coneix molt bé, sinó especialment del dipositat a l'Arxiu General de Simancas, tant a la secció de Guerra i Marina (o Guerra Antiga per a gairebé tots els especialistes), com a la d'Estat. Això ho podem veure perfectament, per exemple, quan, a la pàgina 136, es parla del nomenament del marquès de los Vélez. Sens dubte, el motiu de l'elecció final d'aquest candidat i no d'un altre es troba entre els papers dipositats a l'Arxiu General de Simancas. En qualsevol cas, l'esforç per rellegir fonts (el dietari de Miquel Parets en seria un bon exemple), encara que fossin ja conegudes, sempre ens permet trobar elements discutibles, nous, uns altres enfocaments possibles de vells problemes que, d'aquesta manera, tornen a fer-se nous. Aquesta actitud, perfectament legítima, ha portat els autors a utilitzar una bibliografia força completa i correcta amb,

només, una excepció: hi faltaria el llibre d'Antoni Simon i Tarrés, *Els orígens ideològics de la revolució catalana de 1640* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1999), a més del seu darrer llibre, i fonamental des d'ara, *Construccions polítiques i identitats nacionals: Catalunya i els orígens de l'estat modern espanyol* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2005), si bé en aquest segon cas entenem que els autors no hagin tingut temps material per incorporar-hi aquesta lectura. I, en relació amb les fonts d'època, no entenem com no s'ha treballat una peça clau com seria l'obra de Domènec Moradell, militar citat al llibre de Florensa i Güell. D. Moradell va ser l'autor d'uns *Preludis militars...* (Barcelona, 1640), dedicats «A la noblesa, y Iuventut bellicosa de la escola militar barcelonesa», en els mateixos moments en què es produïen els fets de la Revolta Catalana. I si va ser un llibre que, originàriament, buscava la col·laboració de Catalunya a la guerra contra França, però amb la intenció, diu Moradell, que «[...] no será menester vingan a governar los exèrcits capitans de nacions estrangeras, antes bé dins breu temps ni [h]aurà naturals que podran aspirar a ocupar los majors carrechs, y puestos dels Exercits Reals, per lo natural valor y capacitat de ingeni tenen los fills dest Principat», a la llarga formaria les tropes catalanes del nou exèrcit franco-català.

Per altra banda, cal dir que l'esforç fet pels autors per tal d'incorporar-hi tot un seguit de biografies polítiques i de guerra de molts dels personatges clau, principals, és notabilíssim, encara que sempre estarem en disposició de demanar més informació sobre uns altres —què se'n va fer del pare Roger de Montbrí? (p. 212-213); per què no ens en diuen alguna cosa més de Joan D. Bertrán, canonge? (p. 126)— i, sobretot, no deixar mai de banda quina va ser la posició dels sectors més desvalguts de la societat. De totes maneres, l'anàlisi que fan els autors de la campanya militar de l'exèrcit reial a Catalunya el 1640 és prou contundent i explícita els patiments dels ciutadans afectats

per la guerra. Una conclusió que hom pot treure ràpidament després de llegir el llibre, que, repetim, «només» tracta sobre la campanya de 1640 fins a la batalla de Montjuïc del gener de 1641, és que la tasca que encara resta per desenvolupar és ingent si volem disposar d'una revisió acurada de tota la Guerra dels Segadors i del final de la guerra amb França (1640-1659). Per cert, pensem que la política de terror engegada pel marquès de los Vélez en el seu avanç cap a Barcelona queda molt ben explicada i justificada, sobretot en relació amb moltes localitats tarragonines i les seves preses de posició, ja que van haver de jugar entre un exèrcit reial potent i sanguinari (els fets de Cambrils extraordinàriament explicats) i la reacció militar catalana, molt poc lluïda al començament. En canvi, pensem que l'anàlisi de la batalla de Montjuïc, que coneix molt bé Núria Florensa, encara hagués pogut donar més de si en el llibre. Una batalla que, per cert, no apareix sorprenentment al *Diccionario de Batallas* de John Laffin (Barcelona, 2001).

Com qualsevol llibre, el nostre té petites errades; per exemple: hi apareix escrit de diverses maneres Nördlingen, seu de la famosa batalla de 1634 (i d'una segona el 1645); tenim alguna citació repetida al llarg del text (l'apareguda a la pàgina 169); els autors són massa durs amb la llarga nota crítica, encara que correcta, amb V. Estanyol i el seu llibre *El Pactisme en Guerra*, massa durs perquè el llibre en qüestió no es mereix tant d'interès per part de dos historiadors com Florensa i Güell, i, finalment, potser hi ha un excés de notes a peu de plana (que personalment no ens molesten gens), ja que, a més d'estar dividides en dos blocs sense cap justificació per fer-ho, en un llibre de 329 pàgines gaudir de 482 notes per un costat i 363 per un altre, 845 notes en total, sembla una mica massa; una mostra més, en qualsevol cas, de l'acurada tasca realitzada per Núria Florensa i Manel Güell.

Antonio Espino López
Universitat Autònoma de Barcelona